בעזהשי"ת

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א א).

ויש להבין למה לא כתיב ויקרא ה' אל משה, ולא הזכיר 'ה'' רק אצל הדיבור, וצ"ב.

ונראה לומר על פי דברי **הנועם מגדים** (פ' בהעלותך) שכתב לפרש הכתוב (במדבר יב ג) **והאיש משה עניו מאד מכל האדם**, כי הענוה לפעמים באה לאדם מצד חושבו פחיתתו נגד רוממות הקב"ה אבל לא נגד אדם, ומעלת משה רבינו ע"ה שחשב עצמו כאין אפילו מכל האדם, ונגד בני אדם הי' חושב עצמו כאין, וגם על ידי בני אדם הי' עניו, וזהו ענוה גדולה, לזה בא הכתוב להשיב למה פירש משה מן האשה הלא באמת גם בנו דיבר ה', אך למשה הי' התקרבות יותר, ובאמת זה הי' מחמת גודל הענוה שבו, כמאמר הכתוב (ישעי' נז טו) אשכון את דכא, ולכך במשה היתה השכינה בתדירות, והטעם, כי הי' עניו מכל אדם אשר על פני האדמה, עכדה"ק.

והנה **בכתב סופר** (פ' בהעלותך ד"ה והאיש), מפרש כענין זה מה דאיתא בגמרא (חולין פט.) **גדול הנאמר במשה ממה שנאמר באברהם, שהוא אמר אנכי עפר ואפר, ובמשה כתיב ונחנו מה**, ונדחק רש"י כי אברהם חישב עצמו עכ"פ כעפר, וצריך להבין מהו חשיבות דעפר, וכתב ליישב כנ"ל, כי יש מי שמקטין עצמו נגד השי"ת, ומבין גדולת הקב"ה מלך מלכי המלכים, אבל יכול להיות שבעיניו הוא ראש לכל שאר בני אדם, אבל צריך האדם שיהי' עניו ושפל רוח בפני אדם ויקטין עצמו ויהי' בעיניו כל איש גדול ממנו, והנה אברהם אבינו ע"ה אמר בדבר עם הקב"ה, ואנכי עפר ואפר, אבל לא נראה מזה כי אם שמכיר ערכו נגד ה', אבל משה רבינו אמר לכל ישראל ונחנו מה, שאין לנו התנשאות ומעלות יתירות משאר בני האדם, ובזה הראה עניוות יותר מאברהם, עיי"ש דבריו הנחמדים באריכות.

ובזה אפשר לומר שהכתוב בא לרמז עניוות משה, ולמה היתה השכינה שורה אצלו בתמידות, לזה אמר **ויקרא אל משה**, והכתוב מרמז אל"ף זעירא, לרמז שהקטין את עצמו מאוד גם נגד בני אדם, ולכן זכה להשראות השכינה בתמידית, ולכן לא נאמר ויקרא ה' אל משה, כי אם כן הי' נראה שהקטין עצמו בפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, אבל האמת כי משה הקטין עצמו גם נגד בני אדם, וזהו היתה מעלת משה יותר מכל אדם, ומשום הכי זכה **שידבר ה' אליו מאהל מועד**, בתמידית.

❖ ❖ ❖

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר יקריבו (א ב).

הנה יש לדקדק למה כתיב דוקא כינוי אדם ולא שאר כינויים כגון 'איש' וכדו'.

ובמדרש רבה (א א) ר' תנחום בר חנילאי פתח (תהלים קג כ) **ברכו ה' מלאכיו גברי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו**, ויש להבין הסמיכות לכאן.

ויש לומר בהקדם דברי **התפארת שלמה** בפרשתן (ד"ה אדם), **אדם כי יקריב וגו'**, פירוש האדם ההולך בדרכיו ואין לו שום התקרבות לה' ב"ה, יקח לו ראיה מן הבהמה שנעשית הקדש להקרבה על פי דיבור של האדם, שאמר הרי זו עולה ונעשית קודש קדשים, רק ע"י דיבורו והבל פיו של האדם על הבהמה, ואע"פ שהבהמה לא נשתנית, אך הדיבור של האדם שהוא קודש קדשים הוא שחל על הבהמה הקדושה, אם כן יראה האדם גודל הקדושה אשר בו, ומה עוד קל וחומר, הדיבור של תורה ותפילה לפני ה' יתברך, וזה פירוש **אדם כי יקריב מכם**, שרוצה להתקרב לה', **מן הבהמה**, יבין מעצמו שחל הקדושה עליה על ידי דיבור פיו, ובזה **תקריבו את קרבנכם** וגו', עכדה"ק.

והנה ידוע מה דמתאמרא משמיה **דק"ז הגאון רבי ר' העשיל מקראקא זלל"ה**, לבאר המדרש (פס"ר כג) **מנין לאמירה לעכו"ם שבות שנאמר** (ויקרא יט ל) **את שבתותי תשמורו**, ופירש כי הקב"ה ברא את העולם בדיבור בעלמא, כדכתיב (תהלים לג ו) בדבר ה' שמים נעשו, ומזה שבת וינח ביום השביעי, לזה אמר את **'שבתותי'** תשמרו, היינו מדיבור, כי ממנו שבת הקב"ה ממלאכתו, עכדה"ק.

והובא דבריו **בקדושת יום טוב** (פ' משפטים אות ד), והוסיף על דבריו, כי נשמע מזה אשר הקב"ה מאהבתו את עמו ישראל, עד שקראם (דברים יד א) בנים אתם לה' אלהיכם, להם יחשב גם כן הדיבור כמעשה כמו אצלו יתברך, וכמו שאצל הקב"ה נחשב אמירתו כמעשה, כמו כן ישראל קדושים הדבקים במדותיו וקבלו עליהם תורתו ועבודתו הטהורה, ברצונו מסר להם כח זה שיהיה כחם בפה, שיהא דיבורם ואמרם נחשבים כמעשה ממש, אמנם אצל העכו"ם לא נמסר זה הכח שיהי' נחשב להם האמירה בעלמא כמעשה , כי אמירתם היא אמירת הדיוט ובמה נחשב הוא, ואין בה כח לפעול כלל, והבן.

ובזה ביאור **ולמדה את בני ישראל 'שימה' בפיהם**, דהיינו תלמדם על ידי כח התורה שמה שיאמרו בפיהם יהיה כמו שימה בפיהם, ומפרש עוד הכתיב (תהלים קמז יט) **מגיד 'דבריו' ליעקב וגו'**, דבריו של הקב"ה שנחשבין כעשיה, למד לבני ישראל, שדבריהם יהיו נחשבין כמעשה, אבל, **לא 'עשה' כן לכל גוי**, שאצל האומות לא נחשב האמירה כמעשה, עכ"ד הנחמדים.

ועל פי זה יובן היטב, **אדם כי יקריב מכם קרבן לה'**, ואיתא בגמרא (יבמות סא.) אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם, ולכן מביא דייקא תואר 'אדם', כי מה שנלמד מקרא זו, כמ"ש התפארת שלמה כנ"ל, שיש כח בדיבור האדם להביא קדושה על הבהמה, כח זה לא נתן הקב"ה רק לבני ישראל, הקרויים אדם, להם נתן הקב"ה כח זו להיות כמדתו שאמריתן נחשבין כמעשה.

וזהו שאמר לו הקב"ה למשה, כששאל משה באיזה זכות יוציאם ממצרים, ואמר לו (שמות ג יב) **בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה**, והיינו שיעסקו בתורה ובתורה, וממנו נלמד גודל כחן שנתן להם הקב"ה להיות דיבורם נחשבים כמעשה, ובזכות זה הוציאנו ה' ממצרים.

וזהו ג"כ ביאור **מה שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע'**, הכוונה שיקיימו בפועל מה שיהי' בידם לקיים, ומה שאי אפשר לקיים, יקיימו בהבל פיהם, וזהו 'ונשמע', היינו האמירה שנחשב כמעשה ממש.

וזהו ביאור המדרש, שהביא כאן הכתוב, **ברכו ה' מלאכיו גברי כח 'עושי דברו 'לשמוע' בקול דברו**, כלומר, כי לישראל יש להם כח זה, שכש'שומעין לקול דברו' נחשב 'כעושי דברו' בפועל.

ובזה יש לפרש מאמר בעל ההגדה, בשאלת בן הרשע, **מה העבודה הזאת לכם**, שמתמה מנין לכם העבודה של קרבן פסח, שלוקחין בהמה פשוטה, ואומרים עליו הרי זה פסח, ונעשה קודש ממש, כי הרשע כופר בכחו של הקב"ה ובכחם של בני ישראל, שהאמירתן ודיבורן קודש ונחשב כמעשה, ולזה אומרים לו, **ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר**, כי כפר בכחו של הקב"ה שברא את העולם בדיבור פיו, ואילו הי' שם לא הי' נגאל, כי בזכות זה הוציאנו הקב"ה ממצרים.

ועל פי זה יתבאר הכתוב (שמות יג ח) **והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים**, פירוש, והגדת לבנך ביום ההוא 'לאמר', בשביל כח האמירה שיש לכלל ישראל, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, בזכות זה יצאנו ממצרים. והבן.